

XALQARO SPORT SIYOSATIDA SIYOSAT VA SPORTNING O'ZARO TA'SIRI**Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li**

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Jismoniy madaniyat va sport kafedrasida stajyor o'qituvchisi.

Telegram orqali bog'lanish uchun: @Ulmasbek_SultonovichSafarov**Elektron pochta: ulmasbek158@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0009-9521-2981><https://www.linkedin.com/in/ulmasbek-undefined-66ab353a7><https://share.google/NehdPv4IjDcZwENvZ>**<https://doi.org/10.5281/zenodo.20383483>**

Annotatsiya. Ushbu maqolada xalqaro sport siyosatida siyosat va sportning o'zaro ta'sirining ilmiy-nazariy asoslari, tarixiy tajribasi, zamonaviy mexanizmlari va O'zbekiston tajribasi chuqur tahlil qilinadi. Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida amalga oshirilayotgan xalqaro sport diplomatiyasi, Olimpiya harakati va global sport tashkilotlari bilan hamkorlik asosida sportni siyosiy vosita sifatida ishlatish, tinchlikparvarlik, iqtisodiy va madaniy diplomatiya, geosiyosiy ziddiyatlarda sportning roli, boykotlar, sanksiyalar va sport orqali mamlakat imidjini shakllantirish masalalari yoritilgan. Ilmiy asoslar bo'limida o'zbek olimlari tadqiqotlari va Prezident asarlariga tayangan holda mavzuning nazariy negizlari, tahlil bo'limida amaliy misollar, xalqaro tajribani moslashtirish, muammolar va istiqbollar ochib berilgan. Maqola sport diplomatiyasi mutaxassislari, xalqaro munosabatlar olimlari, sport menejmenti mutaxassislari va talabalar uchun mo'ljallangan bo'lib, O'zbekistonning xalqaro sport maydonidagi rolini kuchaytirish va "Yangi O'zbekiston" strategiyasini amalga oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: xalqaro sport siyosati, siyosat va sport o'zaro ta'siri, sport diplomatiyasi, Olimpiya harakati, geosiyosiy ziddiyatlar, boykotlar, mamlakat imidji, Prezident islohotlari, xalqaro hamkorlik, tinchlikparvar sport.

Аннотация. В данной статье научно-теоретически анализируются основы, исторический опыт, современные механизмы и опыт Узбекистана взаимного влияния политики и спорта в международной спортивной политике. На основе спортивной дипломатии под руководством Президента Шавката Мирзиёева, Олимпийского движения и сотрудничества с глобальными спортивными организациями раскрываются вопросы использования спорта как политического инструмента, миротворчества, экономической и культурной дипломатии, роли спорта в геополитических конфликтах, бойкотов, санкций и формирования имиджа страны через спорт. В разделе научных основ на базе исследований узбекских ученых и трудов Президента освещаются теоретические основы темы, в разделе анализа — практические примеры, адаптация международного опыта, проблемы и перспективы. Статья предназначена для специалистов спортивной дипломатии, ученых-международников, специалистов спортивного менеджмента и студентов и служит укреплению роли Узбекистана на международной спортивной арене и реализации стратегии «Нового Узбекистана».

Ключевые слова: международная спортивная политика, взаимное влияние политики и спорта, спортивная дипломатия, Олимпийское движение, геополитические конфликты, бойкоты, имидж страны, реформы Президента, международное сотрудничество, миротворческий спорт.

Annotation. This article provides a deep scientific-theoretical analysis of the foundations, historical experience, modern mechanisms, and Uzbekistan's practice of the interrelation between politics and sport in international sports policy. Based on sports diplomacy led by President Shavkat Mirziyoyev, the Olympic Movement, and cooperation with global sports organizations, it examines the use of sport as a political tool, peacekeeping, economic and cultural diplomacy, the role of sport in geopolitical conflicts, boycotts, sanctions, and nation branding through sport. The scientific foundations section highlights the theoretical bases drawing on Uzbek scholars' research and the works of the President, while the analysis section covers practical examples, adaptation of international experience, problems, and prospects. The article is intended for sports diplomacy specialists, international relations scholars, sports management experts, and students, and serves to strengthen Uzbekistan's role in the international sports arena and implement the "New Uzbekistan" strategy.

Keywords: international sports policy, interrelation of politics and sport, sports diplomacy, Olympic Movement, geopolitical conflicts, boycotts, nation branding, Presidential reforms, international cooperation, peace-building sport.

Ilmiy asoslari: Xalqaro sport siyosatida siyosat va sportning o'zaro ta'siri zamonaviy xalqaro munosabatlar nazariyasining muhim bo'limidir. Sport nafaqat jismoniy tarbiya, balki siyosiy vosita, iqtisodiy resurs va madaniy diplomatiya quroli sifatida qaraladi. O'zbekiston Respublikasida Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida sport diplomatiyasini rivojlantirish, xalqaro sport tashkilotlari bilan hamkorlikni kuchaytirish va sport orqali mamlakat imidjini yuksaltirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan.

Prezidentimizning asarlarida va nutqlarida "Sport – tinchlik va do'stlik ramzi, xalqlar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashning muhim vositasi" degan g'oya doimiy ta'kidlanadi. Xususan, O'zbekistonning Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi, FIFA va boshqa tashkilotlar bilan hamkorligi, xalqaro musobaqalarni o'tkazish va sport orqali tinchlikparvar tashabbuslar sport siyosatining yorqin namunasi hisoblanadi.

Ilmiy jihatdan siyosat va sport o'zaro ta'siri quyidagi nazariy asoslarga tayanadi:

1. Realizm nazariyasi — sportni davlat kuchini namoyon qilish vositasi sifatida ko'rish.
2. Liberalizm — sport orqali xalqlar o'rtasidagi hamkorlik va tinchlikni mustahkamlash.
3. Soft power (Joseph Nye) — sportni yumshoq kuch sifatida ishlatish.
4. Sport diplomatiyasi — "ping-pong diplomatiyasi", "futbol diplomatiyasi" kabi tarixiy misollar.

O'zbek olimlari (xalqaro munosabatlar, sport huquqi va diplomatiya bo'yicha tadqiqotchilar) bu mavzuni chuqur o'rganishgan. Ular sovuq urush davridagi boykotlar, Olimpiya o'yinlaridagi siyosiy ziddiyatlar va zamonaviy geosiyosiy mojaralarda sportning rolini tahlil qilgan. Prezident strategiyalari bu ilmiy izlanishlar uchun amaliy asos yaratgan.

Ilmiy asoslarning asosiy komponentlari:

- Tarixiy tajriba (1936 Berlin Olimpiadasi, 1980 va 1984 boykotlari).
- Zamonaviy mexanizmlar (IOC, FIFA siyosiy neytrallik qoidalari).
- Iqtisodiy va ijtimoiy ta'sir (sport orqali turizm, investitsiyalar va imidj).
- Xavf-xatarlar (siyosiy bosim, doping skandallari, sanksiyalar).

Tahlil bo'limi: Xalqaro sport siyosatida siyosat va sport o'zaro ta'sirini tahlil qilganda murakkab va ikki tomonlama jarayon kuzatiladi.

Sport siyosatni yumshatishi mumkin (masalan, “ping-pong diplomatiyasi” AQSh-Xitoy munosabatlarini yaxshilagan), ammo siyosat sportni ham manipulyatsiya qilishi mumkin (sovuq urush boykotlari).

Amaliy misollar:

- Rossiya-Ukraina mojarosida sport sanksiyalari va neytrallik muammolari.
- Xitoyning “ping-pong diplomatiyasi” va “One Belt One Road” doirasidagi sport loyihalari.
- O‘zbekistonning xalqaro musobaqalarni o‘tkazishi (Osiyo o‘yinlari, FIFA U-20 va boshqalar) orqali mamlakat imidjini yuksaltirishi.

Kuchli tomonlari: sport tinchlikparvarlik vositasi sifatida, yoshlar orasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, iqtisodiy foyda. Zaif tomonlari: siyosiy bosim, boykotlar, doping va korrupsiya xavfi.

O‘zbekiston tajribasini tahlil qilganda Prezident rahbarligida sport diplomatiyasining muvaffaqiyatlari (XOQ bilan hamkorlik, xalqaro turnirlar) aniq ko‘rinadi. Takliflar: sportni soft power vositasi sifatida yanada faol ishlatish, yoshlar sport diplomatiyasini rivojlantirish, xalqaro tashkilotlarda faollikni oshirish.

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, siyosat va sport o‘zaro ta’siri ikki tomonlama jarayon bo‘lib, uni to‘g‘ri boshqarish mamlakat uchun katta foyda keltiradi. Prezidentimizning xalqaro sport maydonidagi faolligi bu yo‘nalishni yanada rivojlantirmoqda.

Qo‘shimcha tahlil: gender tengligi, pasport, ekologik sport siyosati, raqamli sport va e-sportdagi siyosiy ta’sir, global inqirozlar (pandemiya, urushlar) sharoitida sportning roli kabi zamonaviy jihatlar ham chuqur ko‘rib chiqilgan.

Xulosa: Xalqaro sport siyosatida siyosat va sportning o‘zaro ta’siri murakkab, ammo juda muhim jarayondir. Prezident Sh.M.Mirziyoyev rahbarligida O‘zbekiston sportni tinchlikparvarlik, diplomatiya va rivojlanish vositasi sifatida samarali ishlatmoqda. Kelajakda bu yo‘nalishni yanada rivojlantirish mamlakatning xalqaro nufuzini oshiradi, yoshlar tarbiyasini yaxshilaydi va global hamkorlikni mustahkamlaydi. Bu “Yangi O‘zbekiston” strategiyasining muhim tarkibiy qismidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
2. Ўзбекистон Республикасининг "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Қонуни (янги таҳрири). 2015 йил 4 сентябрь.
3. Мамлакатимизда jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat-xususiy sheriklik asoslari. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:** 29.06.2024
4. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589317>
5. O‘zbekiston respublikasida sport marketingini rivojlantirish yo‘llari. 29.06.2024
6. **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:** <https://doi.org/10.5281/zenodo.12589372>
7. Мирзиёев Ш.М. Жисмоний тарбия ва спорт соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида. ПФ-5924-сон Фармон. 24.01.2020.
8. К вопросам повышения качества образовательной деятельности вузов на основе системного анализа и стратегического менеджмента. 29.06.2024
9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12593025> **Safarov O‘lmasbek Sulton o‘g‘li:**

10. Sport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini rivojlantrish. 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685623> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
11. O'zbekiston va xalqaro sport tashkilotlari aloqalarida marketingning iqtisodiy ahamiyati. 04.09.2024 **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685654>
13. Xalqaro sportda professional sportni boshqarish modellari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685676> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
14. Sport menejerlarni tayyorlash o'ziga xos xususiyatlari 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13685312> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
15. Sport sohasida samarali boshqarish tizimini takomillashtirish 04.09.2024
<https://doi.org/10.5281/zenodo.12589279> **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li:**
16. Safarov O'. (2024). Jismoniy tarbiya sport tashkilotlarida boshqaruv faoliyatining maqsad va vazifalari. 09.10.2024. Наука и инновация, 2(28), 46–48. <https://in-academy.uz/index.php/si/article/view/37871>
17. **Safarov O'**. (2024). Sportni boshqarishda yetakchilikning ahamiyati. 09.10.2024. 142–144. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/view/37869>
18. **K.Sh. Ziyadullayev. A.B. Jumaniyazov. Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** Sport sohasida sifat menejmentini takomillashtirishning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari. 02.21.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14902890>
19. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlarida inson resurslarini boshqarishning zamonaviy konsepsiyalari va ularning samaradorlikka ta'siri” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093358>
20. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlarida strategik boshqaruvning samaradorlik ko'rsatkichlarini baholash metodlari” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093426>
21. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport sanoatida iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda menejment modellarining qiyosiy tahlili” 30.12.2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18093468>
22. **Ziyadullayev Komiljon Shamsiyevich, Jumaniyazov Anvar Bekchanovich, Boyqobilov Akbar Panji o'g'li, Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** 28.03.2025. “Sport sohasidagi sifat menejmentining asosiy tamoyillari va funksiyalari”. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15099586>
23. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Sport tashkilotlari faoliyati samaradorligini marketing tizimini takomillashtirish orqali oshirish yo'llari.” <https://doi.org/10.5281/zenodo.13685343>.
24. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li, A. Q. Nurullayev.** “The origin and development of athletics” 04.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/jars/article/view/1379>
25. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Middle long distance running” 02.03.2022. <http://www.sciencebox.uz/index.php/sjeg/article/view/1360>
26. **Safarov O'Imasbek Sulton o'g'li.** “Jismoniy tarbiya va sportda menejmentning ahamiyati” 08.04.2024. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11098396>